آزاتلیق رادیوسی

تورکستان باشقارمه‌سی

اویغورچه

رادیو پروگرامی

— RADIO LIBERTY, TURKESTANIAN —

- — DESK — -

———

AZATLIK RADİOSI, TÜRKİSTAN BAŞQARMASI
RADIO LIBERTY, TURKESTANIAN DESK
München 19, Lilienthalstr. 2

...یلا ییوکی سیزلر بزلرنینگ بیرده توروب یعنی تاشقی یورتدین آلگیتوا تقان رادیو پروگرام
یوزلی ایکنشادا تقان یولسالگیز لیکیره ک. بز بیلیمیزکی، سیزلر شو ینگ ده ک، تاشکینت
... آتا، یوشیده ک، آشقاباد ده، دوشنبه شهرلاد یوستانسیالری نینگ هم آگلاتقان تمارلی
ایکشاپ تورورسیزلر. فقت بزنینگ آلگیتش لریمیز بیله ن اولرنینگ آلگیتشلری نینگ آراسیدیکی
فرق شوندین عبارت ده کی، بزلر اوز آلگیتشلریمیزدا سیزلرنی قیزیقتورادورغان دونیا خبرلرینی
سوزله شکه حرکت قلیاتقا، مملکت دیکی رادیوستانسیالری، سوویت حکومتی نینگ وه پار
تیه نینگ منفعت لریگه موافیق که لگه ن نرسه لرنی سوزله یدورلر. اولر دونیادا بولوب
دنگه ن کوپ قیزیق ده نهم واقیعه لر توغریسیدا یا هیچ بولاپ اولار تسکده لر ده یا خود تا
واقیعه لرنی بیگیشتوروب بوزوب نه سوزله یدورلر. شوبهه سیزکی، بز... بزلرنینگ-
ورتن رادیو آلگیتشلریمیز یاخشی ده سیزلرنی کولاسیله قیزیقتورودوغه نی اینالمایمیز.
راق، بز اوزکمچیلیک لریمیزنی سیزلرنینگ تکلیف وه مسله حه تلریگیزغه کوره توزه توپ
آنادو هم یاخشی ته بیار لینشقا حاضر بز. بز سیزلرا چون خذمت قیلیمیز وه شونینگ غا
کوره سیزلرنینگ بز بیله ن رگه ایشلیشیگیزغه محتاج بز. بونینگ اوچون ایلیک آددی وه
آسان یول شوکی، سیزلر توبیگیزغا قلم وه قغز الیپ تکلیف وه آرزولریزنی بزگه یزیپ
شو آدره سیمیزغا یوللاگلار:

Temur Polat – Postbus 1308

Amstrdam – HOLLAND.

بزگه یزیلغان خط ده حتتا اوز ایسمینگیزنی ده آدره سینگیزنی بولمیسا هم ایشقا یارادیدو.

بزلیردین ایشیتگه ن بو واقیعه لردین —
اوزاق یقیندا بولغان اوز قوم قیرینداش —
یا دوست آشنالریگیزنی هم خبردار قیلیپ —
اولرگه هم بله ریپ تورغای سیزلر!..
بز سیزلرگه چوشکه ن بو بالی ده ژیغه دودا!

RADIO LIBERTY. TURKESTANIAN DESK

ئازاتلىق رادىيوسى تۈركىستان
باشقارمىسى

تۈركىستانغا چىن ھۆرلىك !

ئازاتلىق رادىيوسىدىن گەپ قىلىمىز !

ئەسسالامۇ ئەلەيكۇم ھۆرمەتلىك رادىيو تىڭشىغۇچىلار !
تۈركىستاندا چۈشكەن تۈگولەنگەن رادىيو ئىشىتتۇرۇشىمىزگە باشلايمىز :
(ھەر جۈمە كۈنى بۇ پەردە قۇرئان كەرىم ئوقۇلۇدۇ !) . . .
بىزنىڭ كۈندۈلۈك رادىيو ئىشىتتۇرۇشلىرىمىزنى ھەر كۈنى تۈركىستاننىڭ تاشكەنت ، ئالما ئاتا
پىشپەك ۋە دۇشەنبە شەھەرلىرىنىڭ ۋەقىتلىرى بويىچە كېچەسى ساعەت 8 دىن
9 گە قەدەر قىسقا تولقون ئارقىلىق 13 مەترەدە . ۋە سەھەر ساعەت 6 دىن 8 گە
قەدەر قىسقا تولقون ئارقىلىق 16 مەترلەردىن تىڭشىيالايسىلەر .
بىزنىڭ بۇ رادىيو ئىشىتتۇرۇشلىرىمىزنى ئاشقاباد نىڭ ۋاقتى بويىچە تۈركمەنىستان
دا بىر ساعەت بۇرۇن تىڭشىغىلى بولۇدۇ !

ئېيتىش :

كۈندۈلۈك خەۋەرلىرىمىزگە قۇلاق سېلىڭلار !

ئېيتقۇچى : ئەمدى كۈندۈلۈك دۇنيا خەۋەرلىرى ۋە ئۇلارنىڭ كومەنتارىيىسىنى بېرىمىز !

تورکستان باشقارمەسی
— میللی مرزبانی —

Skript: Tü. 7999
Avtor: Manas
— G. Pahta ...

آزاتلیق رادیوسیدین گەپ قیلیمیز!

(شرقی تورکستاندین قیچیپ چیقان)

ایمەدی:

« گنرال تایپولی نینگ کومونیست موستەملیکە چیلیکینی بر تەرەفلیمە آشکارلیشی »

بارسیدیکی سومبە تیمیزنی آگلیتمیز: عزیز رادیو تینگشغوچی یورتداشلر!

بو ییلقی سنتابر آیی (۹ نچی آی) نینگ 13 نچی کونیدیکی موسکاو نینگ « ایزوەستیا » تاملیق گزیتیدە، کومونیست چین نینگ موستەملیکیسی بولغان بزنینگ شرقی تورکستاندین قیچیپ چیقان گنرال زونون تایپولی نینگ « چیگرانینگ آرقاسیدە!» دیگەن بایانات ماقالیسی بسلیپ چیقدی. حال حازردا قازاقستاندا یاشاپ توروغوچی گنرال تایپولی، اوزی نینگ بو ماقالیسی دا، شرقی تورکستاندیکی بزنینگ اویغور، قازاق، قیرغیز، اوزبیک، تاجیک، تاتار، یانا شونینگدەک غارغنماغان قیریندا اشلریمزنینگ ختای باسقونچیلری تەرەفیدین توزلوک جبری زولوم وە عذاب اوقوبە تارتقوزوپ خارلینیپ کەلمەکتە بولغانلیقی هوقوقسیزلیقیندا یازیدو. شرقی تورکستان آتلیق بو اولوغ وە تەبیعتی زوراولوق بیلەن بسیپ آلغان ختای ایمپیریالیزمی یالغوزغینا بو اولکەنی بسیپ ایلیپ حکمرانلیق قیلیش بیلەن غینا قانا عت لەنمەی، بو یورتدا یاشغوچی خلق لرنینگ آرنا موسیغا تیگیپ اولرنینگ نشەرەتانا وە آبرویینی آیاغ آستی قیلیپ ئەزمەکتە بولغانلیقینی وە بوندیق تاشقیری ختایلر، اولرنینگ مولوک میللە تچیلیک (دو نیاغا قانی بولوش) سیاستینی زورگوزوپ اوزگەلرنی - ختایلاشتوروش بیلەن آز سانلیق مللت لرنی ئوتوتوش سیاستینی نەکەلگ کولەمدە خلقیمیزنینگ کورسە تگەن قارشلیق وە ناراضیچیلیقیغا قاراماسدین قاراکوچ وە موستوم زوراولوق بیلەن، وە هیم سیزچادەرلرگە باشی اوروپ زورگوزوپ کەلگەنلیکینی بایان قیلیدو. شرقی تورکستاندیکی خلقیمیزنینگ ماوزی دونگ نینگ « خلق کومونالری! » دەپ آتالغان بولوم لرگە آیلانیپ مال مولوک لری نینگ ختایغە زنەسیگە ایلینیپ اولرنینگ هیچ برسیگە ایگە بولمیغان بر تونساق أسیرحالیغا چوشوپ قالغانلیقینی بلدیریدو. گنرال تایپولی، شونینگ دەک 1962 نچی ییلی نینگ مای (5 نچی) آییدا شرقی تورکستان نینگ قازاق آوتونوم ئایونی دەپ آتالغان قسمی دیکی غولجا ویلایتی دە تعریف قلیپ ایتشی زور بولغان بر منفور واقیعە نینگ، شرقی تورکستانلیق قیریندا اشلریمزنینگ ختایلر تەرەفیدین توپلام حالدا اوقعا توتولوپ قیرلیغانلیقی نینگ فاجعەسینی کوز آلدیمیزغا تورغوزدو دەپ بایان قیلدی.

بوندان بر قوروق ضعیف بولمیدی. اوغریدیک قیچیپ قاراقچیغا قوتولغان بر آدم دە اول
اول بر ظالیم دین قوتولوب ایکنچی بر ظالیم نینگ قولیغا چوشدی. شو نینگ اوچون اول
کوموتیستلار استبدادی نینگ موستەملیکەچی سیاستینی بر تورلی غلیمە غینا اوچ قالاب
ایشنی بیلەن بیکلەنیشکە مجبور بولدی. گنرال تاپولی توتەب اوتکەن دەك.
بالعکس یەنە یکینی استبدادینی ایمەس موسکاولیق کوموتیستلار دیکتاتوراسینی ھم برگە
لکیدە عیب لاب اوتوشی کەرەك! چونکی سەویت قول آستیدا اوزبکیستان قازاقستان
تورکستان جمهوریتلاری نینگ دیکی توروم ھم خیتای قول آستیدا ازیلمکدە بولغان
شرقی تورکستاندیکی توروم دیك یاخشی ایمەس! شرقی تورکستاندا بولغاندەك
بوندا ھم میللی مظلوق جبر زلوم داعیما بولاب تورماقدا! بو ھیچ کیشی گە نا معلوم ایمەسدر.
تاپولی نینگ ماقالیسی دا شرقی تورکستانغا یەنە یکیدن دیە ایوە تیلگەن دە اوغور
آدونوم دایونی « کومپارتیاسی مرکزی کومیتتی نینگ کاتیبی
لی بومەن دسولاودان نینگ قارماقیدیکی --
« ایلی قازاق آوتونوم دایونی » اولکەلیك پارتیە کومیتتی نینگ کاتیبی چیلق شاوچی
نغا اوخشاغان ماوزی دونگ نینگ مالایلاری خوجایینلیق قیلیب اولتورماقدالاری
کورسەتولودو. احوال سەویت قول آستیدیکی غربی تورکستانغا کە کلگندە
بوندا ھم تنگ نینگ دە خوجایینلیق اوز برلیك خلقلار دیکتاتورا یەنی موسکاو
دیە تعیین قلنیب ایوە تیلگەن خروشچوف نینگ تورناقچی لاریدین عبارەت
بولغانلیقینی کورەمیز! مسلەن سەویت اتفاقی کوموتیست پارتیسی مرکزی
کومیتتی نینگ اورتا آسیا بیوروسی دە یب آتالغان بوادارەنینگ کاتیبی لوموتوسوف
بولوپ تورکستان جمهوریتلاریگە حکمرانلیق قلماقدا. بوندین تاشقیری یانا شو
جمهوریتلارنینگ کومپارتیالاری کاتیب لیق اورونلاریدا مولوتوف نتیجە
کوزلوف، نینوف، پیمینوف، کووال لر یعنی یات کیشی لر ایگەلەپ اولتورغان.
یانا بو کیشی لر کوموتیستلار حاکیمیتینی ساقلاپ قلیش اوچون تورلوك چارەلارنی ایشلیتیش
آرقیلیق خروشچوف نینگ موستەملیکەچی سیاستینی یورگوزوپ تورماقدا!
یانا بر اوغوز المریغا قاراماسدین ماوزی دونگ نینگ بویونتورقی دین قوتولوب
اوزی نینگ توریغا چوشکەن بزنینگ گنرال زوبون تاپولی بیلەن او نینگ اوزگە
یولداشلاریغا اوخشاش بو شرقی تورکستانلیق قیرینداشلاریمیزنی ، خروشچوف
ایمەس ھوروشنی سابیق دوستی دە حاضرقی رەقیبی ماوزی دونگ غا قارشی
بر قورال قلیب اوزی نینگ پروپاغاندا سیاستی اوچون بونلار دین فایدالینیشقا
تریشماقدا. شو نینگ بیلەن خروشچوف اوزی نینگ قلمشلاریینی ماوزی دونگ
نینگ بوینیغا آرتکلەپ اوزینی آقلیماقدە ھە غربی تورکستانغا بولغاندەك شرقی
تورکستان نینگ ھم استقبال دە استقلالیغا زامین بولغان

شرقی توركستاندا حكمرانليق قيلغوچي ختاى كوموستلري نينگ بولرنينگ قاله قيرينداشلى
لريميز بولغان اويغور ، قازاق ، قيرغيز ، اوزبك ، تاتار ، تاجيك لرغه ده بوندين -
باشقا تونگان لرگه قارشي قيلماقدا بولغان هيچ بر زامان اونوتولماس بو جبري زولوملري
توغرولوق گنرال زولون تايپولي ياناتوره نديكيلرني يازغان .
« ايلي قازاق آوتونوم اولكه سي نينگ قيرق تايفين كيشي سي س س س ر گه اوتوش اوچون
روجينسه ن ايلتشقا ، تيگيشليك پارتيه كوموتيتي گه كه لدى ، براق بولرني ختايلرنينگ
تيكشيغوسى كه لميدى . نه تيجه ده پارتيه كوموتيتي نينگ بناسى نينگ آلديغا اوچ
يوزدين كوپرەك آدەم توپلانيپ قالدى . شو وقتدا پارتيه كوميتتي اورني نينگ
ايشيكيدا بولغان عسكري بنادين بويرديكي توپلانغان خلقلرنينگ آرقيسيدين
اوق ياغدورولدى : ياغانلر بيله ن چاروا چيلردين عبارت بولغان بو خلق
قيرغيني ، بيچاره آدەملرنينگ اوق جيويرغانليري آراسيدا قيچقيرغان داد پريادلري
بيله ن قان ايچكوچي آچ كوز موتغاته ... ختايلرگه لعنت ! ديگه ن آوازلر بيله
يوقيرينغنديكي خلقلرني توكو ليسوه دى . پارتيه كوميتتي نينگ ديرەكسى
نينگ آلديدكى ميداندا ده ختاى رەهبرلرنينگ اولوغ سياستى ! » ديگه ن
سوزنينگ آساسيدا نه دين عبارەت بولغانليقىنى اوچوق كورسوتوپ اولرنينگ ...
ختاى رەهبرلرنينگ ويجدانسيز ده ايمانسيز ايكەنليكلرىنى شاهيد
بولوپتىدە گوناهسيز باليلار بيله ن مسسوم قرى يالرنينگ اولتورغان جاي ...
ته نلرينى قيزيل قانغا بويالاپ ياتدى . بوگونگيچه ليك بو واقيعه لرني خلق آلدي
دين يوشوروپ ده بونينگ اوستيگه اوزيني شرقى توركستان
ديكى خلقلرنى آزاد ايتكه ن ! اولرنينگ رەهمايه چيسى ! سوپه تيده كورسوتوپ
كه لگه ن چين كوموستى حكومتي نينگ ده هشيانه قيلغان جنايتلرينى (گنرال زولون تايپولي اوزي) ماسوتدانلم بايان قيلدى .
« ايسوه ستيا » گزيتى نينگ اوزى بلديريپ اوتكه نيده ك ، آلماتادين خت آر قليق موسكاو
غا كه لگه ن بوما قاله (نينگ) گزيت توغروليق ... گنرال زولون تايپولي نينگ اوزى
ايسته پ يازغاني شه كلنده ايمه س بلكم كوپرەك « ايزوه ستيا » گزيتى نينگ
ته له پي بيله ن ده لم ده خوروشچوف نينگ حازرقي ايليپ بارماقدا بولغان سياستى
گه موافيق نسوزده ته بسليپ مقفان زىقاله بولغانليقى غا شوبهه يوقدور .
شوندام بولسا هم گنرال بو ... مقاليسيدا بايان قيلغان فاجيعه ليك واقيعه
لرنينگ حقيقت ده يوز برگه ن ليكيني بز هم اينتيپ اوتميك اسيته يميز ! فقط ديملك
استه يموكي ايگرده باشقاچه توپلوك بولغاندا ، گنرال زولون تايپولي شرقى
توركستاندىكى احوال موسوسنده ، خلقيميزنينگ اوز مقصد ده آرزولرى نينگ
نيمه دين عبارەت بولغانليقىنى ده نيمه ايسته گه ن ليكيني ده اويرديكي كوموسنست
باسقونچيليرى نينگ موسته مليكه چيليك ده ي يوشورون عمللرى بارسيندا اوركى
يوزره ... ... براق اونينگغا

توركستان باشقاروسی

— میللی موزیقا —

Skript: Tu.

Avtor: F.D.:

G. Pahta

— آزاتلیق رادیوسیدین گه‌پ قیلیمیز! —

«Komunizim talımatı boyunçe Millet ve Milletçilik»

کومونیزیم تعلیماتی بویونچه میللت وه میللتچیلیک . . .

کومونیستیک تعلیمات بویونچه میللت، کاپیتالیستیک ده‌وری نینگ محصولاتی بولوب،
میللت چیلیک بولسا، بورژوازییه اید‌ه‌اولوگیاسیدور. کومونیستیک تعلیمات بونینگ غا-
گوره، میللت تاریخی بر قیسم دوره‌ده‌ب حسابلایدو. میللت چیلیک هر یاناشونداغ.
دونیادا کومونیزیم نینگ غلبه قیلیشی ده‌ب یزیلغان کومونیزیم تعلیماتیدا — دونیادیکی بارلیق
میللت‌لرنی وه آیماقلرنی بر تیلغا اگه بولغان کومونیستیک انسانلر تلیب برله‌شتوررو دوا! ده
بولوره میللی چیگرا او یاقدا تورسون دولت هم بولمایدو. او وقت بولسا میللت چیلیک-
نینگ توغولوشی اوچون نیگیز هم قالمایدو. کومونیستیک پیلوسوفیاغا گوره، حاضرگی دا-
ویت تا دونیادا میللت چیلیک اورنیدا پرولتار اینترناتسیونالیزیم غلبه قیلماقدا.
سووه‌یت اتفاقی ده‌ن ایکینچی دونیا اوروشیدن کین اوروپادا وه آسیادا تشکل تاپقان
یانگی کومونیستیک دولت‌لر، شونداغ پرولتار اینترناتسیونالیزیمی نینگ نمونه‌سی قلینیب کور-
سوتولیدو. بیراق ایکینچی دونیا اوروشیدن کین اوتکن یگیرمه ییللیق تاریخ وه کومونیستیک
دولت‌لرنینگ مناسبه‌تلری، کومونیستیک فیلوسوفیا نینگ میللی مسئله‌لر حقیقیدیکی بوتون
نظریه‌لرینی آغدوروب تاشلاب غنا قالمای، کومونیستیک مملکت‌لر آراسیندا وه هر بیر
کومونیستیک مملکت نینگ اوز ایچیده کومونیستیک میللت چیلیک نینگ وه کومونیستیک
شووه‌نیزمی نینگ یاقلانیب که‌لگه‌ن بولغانلیقینی اسپاتلاب بردی. تاریخ یانه بیر کچی-
میللت‌لرده کومونیستیک چونگ دولت چیلیک شووه‌نیزیمی موجودلیقی نی وه کیچیک میللت‌لرده
دینی سیاسالیت (هم) میللت‌لرده میللی کومونیستیک میللت چیلیک نینگ بارلیقی نی هم
اسپاتلاب بردی. سووه‌یت — چین سوغاق اوروشی بولسا بونی تصدیقلایدو. بو یرده-
مونی هم آلاحیده کورسوتوب اوتوش کره‌ک که‌لیم، میللی کومونیستیک میللت چیلیک، کومونیستیک
چونگ دولت چیلیک شووه‌نیزمیگه قارشی کوره‌شوتوگان بر ره‌اکسیا بولوب حسابلینیدو.
ایکینچی دونیا اوروشی نینگ نتیجه‌سی شونی کورسه‌تدیکی، استالین سووه‌یت قووالیق کوچ-
لری نینگ زوری بیلن قوروولغان پولشا، رومنیا، شرقی گرمانیاغا اوخشاغان کومونیستیک
مملکت‌لرنی اوزلری نینگ معلوم بارجاسینی سووه‌یت اتفاقیغا بریشکه مجبور قلدی.
بوندیغ تاشقری، سووه‌یت قووالیقلری چیتری کومونیستیک بولماغان بر توروم دولت‌لرنینگ
یرلری بر قیسم یرلرنی بسیب آلدی. بو هم آزلیق تلیب استالین، خلق دیموکراتیه‌سی ...

سەۋيت ھكومتى نىنگ ئوتتۇرا ئاسىيادا دۇنيا بەتترىنى بونىنگ بىلەن يېپىپ يوشۇر
ئىيشە يەدۇ. تاپولى نىنگ ماقالىسى نىنگ موسكاۋ نىنگ ئىزۋېستىيا گېزىتى
بېسىلىپ چىقىشى، شەرقى تۈركىستاندىكى خىتاي موستەملىكەچىلىك سىياستى نىنگ
نىنگ ئىچ يۈزىنى دە كۆرسەتدى خىتاي نىنگ بۇ ئولكەدىكى خلق لەرنى تاماماغ ئازاب
بەتلى بىلەن قىيناپ ھكمرانلىق قىلىپ تۇرغانلىقىنى ئوچۇق ئوقۇلغاندا، بىز يانا بوتۇن
تۈركىستان نىنگ بەختىگە بشوم بۇ پوتيا بولاب، سەكەن سەۋيت ئىمپىريالىزمى
يانا باشقا تورلۇك تلىب ئېيتقاندا تۈركىستان نىنگ تارىخى دوشمەنى بولغان سەۋيت
ئىمپىريالىزمىنى ھەم تىلغا ئالماي ئوتەلمەيمىز!
بۇ يەردە قىيمە عيبلاش نىنگ سەۋەبى ماناشۇ نىنگ بىلەن فتوردىن ...

ئازاتلىق رادىيوسىدىن گەپ قىلىۋاتىمىز!

ماناشۇنىنگ بىلەن بوگون تۈركىستان ئۈچۈن بەلگولەنگەن رادىيو ئېشتىنوروشنى تۈگ...
كەلگۇسى رادىيو ئېشتىنوروشىمىزغە ئىلىك خوش دە ئەيسەن   قالىگىلا عزيز يورتداشلار

ئسكەرتىش: بۇ ماقالە بىرتوتۇن تىللاردا ھاۋاغا بېرىلدى.

بيشيدا يڭيچه تورماقدا . بولار ايده‌ئولوگيا مسئله‌سنده جيده‌ل قيلشميدى ، چونكى ايده‌ئولو
گيا ايكيلى سيده‌ئم بر خيل دور . بولار ماددى تاماندين قارا غانده تويراق مسئله‌سيده ،
سياسى تاماندين بولسا يته‌كچيليك مسئله‌سيده كوره‌شنى آچديلى

آزادليق راديوسيدين گه‌پ قيليدوق

كوموونيزم تعليماتى بويىچه ميللت ده ميلله‌تچيليك دگه‌ن به‌ده‌نوق
كومينتاديميزنى آڭلاديڭلا !

ماناشو نيلىك بيله‌ن بوگون توركستان ادچون به‌لگوله‌نگه‌ن راديو ايشتتوروشنى
توگيدى . كه‌لگوسى ايشتتوروشيمزنى چه‌نبيك ايسه‌ن ده آمان بولوڭلا
غوذيت يورتدا ليشلر !

دەپ آتالغان بو مملکتلرنیڭ ھم ایچکی دە ھم تاشقی سیاستی اوسیمیدن بولغان تورلوک
کونترولینی اوز قولیغا آلدی. ن ك و د. چیلی بو مملکتلردە خودی اوز اویلریدیک
گە اوخشاش خوجایینلیق قیلدیلر استالین، بو خلق دموکراتیك دولتلرینیڭ دە ھمبر
لرینی برسوز بیلن ایستیپ بوشاتتی، سوز کورن قیلدی دە ایتیپ اولتوروپ یوق قیلدی.
استالین بو مملکتلرنیڭ بیرآیتی دە بیرادستی یالیغ لرینی، غربی ایمپریالیزمی بیلکی اوز
موستملیکە مملکتلریدە ھیچ کورولمیگن زالیملیق بیلن تالان تاراج قیلیپ سورودی. یالغوز
تیتو غینا استالین نیڭ بو زالیمانە سیاستیگە قارشی چقیشقا ایریشتی لیدی. تیتو بولسا
اوقوب چقدی. دە بو نوبەت بارچنی حیرانلیق دا قالدوردی. چونکی اول انترناتسیونالی
کومونیست سوخنیندە ایمەس، بلکیم یوگوسلاو ملیتچیسی سوپیتیدە اوتوپ چقدی
اگر بو گون خلق دموکراتیسیاسی دەپ آتالغان بعضی برقسیم مملکتلردە ایچکی سیاستدە
بیرآز مختاریت بولسا، بو گیرە ملنیڭ یا فشی نیرقی نتیجەسیندە ایمەس، بلکیم بیرلیک -
مالی کومونیستلیک ملت چیلیک نتیجەسیندە توغولدی. دە گیرە میل باشقالر تیتو نیڭ
یورقیسیدن آلیشیپ قالمیسون دەپ بیرلیک کومونیستلیک ملت چیلیگە یول بریشکە مجبور بولدی
کومونیستلیک تعلیماتنیڭ انترناتسیونالیق ھرکت لرینیڭ قانونلیك تۈزۈمسیز بولمیش -
بولغانلیقی موسکاو بیلن پیکین اوتتوریسیدا، اوزاق شرقدە اوتتورا آسیا یعنی
توركستان یرلری اوستیدە ~~...~~ کوتورولگن تارتیشلار اوچوق اشکارا بریدی
کومونیستلار چینی سی سی سی رنی چینگە قاراتلیق بریمیم میلیون کوادرات کیلومتر لیق یرنی
دە سوقات اوردا تاشقی مانغولیانی بسبب آلغانلیقیدا عیب لیماقدا، بونلیک غا جواب برگن
سی سی سی ر دە چین نیڭ اوزی چوڭ برایمپیریالیستیك بر دولت دور!. اول سی سی سی ر
نیڭ بر قسم یرینی تارتیپ آلماقچی، بولهم بیتیمی اول آسیادا دە تنها بوتون دونیادا -
تنها یالنشقادن کومونیستیزمنی قورماقچی بولادور!. دیگن داعوانی قیلماقدا، خلاصە قلیپ ایتقاندا
سەویت اتفاقی نیڭ کومونیستیك پارتیاسی ختای کومونیستیك پارتیاسی نیڭ مرکزی کومیتیتی -
چوڭ دولت چیلیك شوونیزمیدا یعنی بوتون دونیاغا حکمرانلیق قلیش اوچون خانلیق سودا -
سیغا چوشکن لیكدە دە اوروشی چان ایمپریالیزم دە عیب لیماقدا!. چین بولسا بو عیب
لرنیڭ اوستیگە یانا برمونچە عیب لرنی قوشاپ، سەویت اتفاقینی موستملیکچی دولت
دەپ عیبلیماقدا. کیم حقلیق؟ بز چە بو نوبەت ھرایکیسی دە حقلیق. لنین اوز گپلرینی
یرلرینی بسبب آلیش اوچون ایمپریالیزم دە وە ریدە ملت لرآرا اوروش موقرر دور دەپ
اتیقان ایدی. فقط خروشچوف سەویت اتفاقی کومونیست پارتیسی مرکزی کومیتیتی نیڭ
ھ... قورولتایدا لنین نیڭ اتیقانلرنیغا توزەتوش قلیپ دە حاضر دونیادا چوڭ کومو
نیستیك لاگر، سوتسیالستیك لاگر موجود بولغانلیقیدن ملت لرآرا اوروش نیڭ موقرر
لیگی اوتتوریدن کوتورولدی" دەپ اتیقان ایدی. ایمدی بولسا بز نیڭ کوز آلدیمیزدا
ایکی چوڭ سوتسیالستیك لاگرلار قورماقدا. بو لاگرلاری بیری نیڭ بیشیدا موسکاو، یەنە بیری نیڭ

قيمتليك يورتداشلريمغا برايكي سوز

عزيز يوتلريم وه قدرليك قيرينداشلريم!

هر برلريگه هم معلوم بولغانيدهكي آزاتليق راديوسي نينگ توركستان باشقارميسي بولوب تروفيدي تقريبه ن اون ژيلدين بيري هر كوني داوا مليق سوزه نده توركستان او چون مخصوص بريلمكده بولغان اوزبكچه ، قازاقچه ، قيرغيزچه ، توركمنچه وه تاجيك چه نشريات پروگراملريغا قوشومچه سوپه تيده هفته ده بر قيتيم بولسوموا ويغور تيلي نينگ هم آزادليق راديوسي توركستان باشقارميسي پروگرامىغا داخيل بولوب هفته ده برقاتار يعني هر شنبه كوني بريلمكده بولغان داوامليق نشرياتيغا باشلاغانليقي نابوگون بر ژيل تولاشي بيله ن يانا داوام قيلماقدا!

مانا شو مناسبه ت بيله ن من براجيز توركستانليق سوپه تي ايله م بولوپمو سيزبو هور دونيادا ياشاپ توروغچي شرقي توركستانليق يورتداشلريمغا قاراتا ههدديم بوليمسا هم برايكي سوز ايتيپ او تمكني اوزومگه چوشكه ن بر ميللي وه زيفه ده پ بيليمه ن . بوتون دونياغا تونولوپ معلوم بولغانيدهك چين بيله ن سه ويت آرسي ديكي جيده ل كون كه چكه ن سيري باشقار توسقا كيرپ بوكيليشمه سليك نه تيجه سينده بو ايككي مملكت اوتتوريسيدا بولغان مناسيبه ت بارغان سيري نازوكليشيپ تورارايكه ن بو ايككي تونياسي جونك ايمپرياليست مملكت آراسيدا پيشقان كاواپ قاا وخشاش قالغان بزنينگ بيچاره شرقي توركستانيميز نينگ ايتي هم بوكونلرده ديگه ن ده ك بوتون هور دونيا راديو وه مطبوعاتلريدا اغيناايمه س، كوپونچه كوموسنست دونيا نينگ راديو وه مطبوعاتلريدا ايغيزغا اليلنيپ بونينگ بيله ن حاضر بوتون دونيانينگ ديققت نظريني اوزيگه تارتيشقا باشليدي . كي بو وه زعيت بزلرگه هيچ بولمىغاندا مقصد ده سي وه طني ميز شرقي توركستان نينگ ايتيني بولسا هم دونياغا تونوتوپ ايليشتا وه بو يول بيله ن كوموسنست چين نينگ شرقي توركستاني هر تاماندين اوزگه رتيپ تيگيشتوروش يعني تاماميي بيله ن خيتايلاشتوروش آرزوسيغا، تورخسي خيتايلرنينگ بو منفور قاداريغا معنه وي بولديي بولسيمو سه كته بريپ ما نيغ بولوتوشي او چون بزلرگه چوڭ بر پورسه ت ايشكيني ايچيپ برگه ن بولدي . تركي بزلر بو ايسكيدين كيريشي اوسول ده بولني تيتشي او چون برليشيپ اوز وه هبرلريميز نينگ آتراپيغا توپلونوپ اولرني همايه قيلايپ قيرده وه قايسي مملكت بولساق بولايني اوزآ سليميزني وه نه سليميزني او نوتوپ قالماي يعني اوزيميز نينگ كيم وه قيرليك بولغانليقيميزني او نوتوپ قالمىغانده ك اوزآنا تيليميزني وه چيرايليق اورف عاده تلريميزني هم او نوتوپ قالماي مال مولوك وه خزمتيميزني قوليميز دكي مقارىغان بولسا قمو هيچ بولمىغاندا بونلرني بر تسللي دسوفه نيه بولمىسا هم ساقلاپ قالاليني چونكي يورتيميزدا قالغان اوز قيرينداشلريميزني چين له ر

توركىستان باشقارمىسى

Skript Türk

— V. Zunnun —

— G. Pahta —

— مىللى موزىگىمىز! —

— آزاتلىق رادىيوسىدىن گەپ قىلىمىز! —

ايمدى «تاس» نىمىشقا ئويغۇرلار ئوچۇن بۇ قەدەر قايغۇرىدۇ؟
دىگەن مەزمۇنلۇق سوھبەتىمىزنى ئاڭلىتىمىز:

مۇھتەرەم رادىيو ئاڭلىغۇچىلار! كېيىنكى ۋاقىتلاردە سوۋيت مطبوعاتى نىڭ سەھ-
پىفەلىرىدە بىزنىڭ شەرقى توركستاندىكى قېرىنداش ھەققانى ئويغۇرلارنىڭ، پېكىن ھۆكۈمىتى
نىڭ مىللى سىياسىتىگە قارشى ئىنتىلىشلىرى ئوچۇن ئوچ كوزگە ئىلىنىشمەكتە. ئەمدى
بولسا مطبوعاتلار ئويناتۇرسۇن بۇنە رەسىگە تاس ھەم رەلىنىشىپ قالدى. بۇ يىقىندا
تاس نىڭ مۇخبىرى ئالما تادا، بۇ شەھەردە چىقىدىغان «كوممۇنىزم تۇغى»
دىگەن ئويغۇرچە گېزىت نىڭ باش مۇھەررىرى ئەھمەدجان ماموتوف بىلەن
بىر سوھبەت ئوتكەزدى. «باشقارمامىزغا دەپ ئېيتىدۇ ماموتوف - ئۇزۇن
زاماندىن كوممۇنىست رېسپوبلىكاسى نىڭ سىنكىياڭ ئويغۇر موختار ۋىلايىتىدە
ياشاپ تۇرغان سوۋيت ئىستىقاقىغا قېچىپ ئوتكەن سوۋيت ئويغۇرلىرىدىن ئىيلو
موكوپ خەتلەر كېلىپ تۇرماقتا. ئۇلار سىنكىياڭدا ياشايدىغان ئوز قېرىنداشلىرى
نىڭ تەقدىرلىرى ھەققىدە قايغۇرماقتالار! چۈنكى سىنكىياڭدا، مىللى مەسىلە نى
ھەل ئىتىشدە جىددى يېگىلىشلىكلەرگە ۋە ماركسىزم - لېنىنىزمدىن ئىغىشقا يول قويۇلماقتا!»
ئويغۇرچە گېزىت نىڭ باش مۇھەررىرى ماموتوف پېكىن رەھبەرلىرىنى عيبلاشقا ئوچۇن
توۋەندىكى دەلىللەرنى ساناپ ئوتتى: خلق نىڭ ئىستەكىگە قارشى چىن رەھبەر
لىرى، ئويغۇرلارگە، ئويغۇر گراماتىكاسى نىڭ ئاھاڭىگە توغرى كەلمەيدىغان ئېليفبا
نى مەجبۇرى رەۋىشتە قوبۇل ئەتتورگەنلەر. ئويغۇرتىلى نىڭ ئوزىگە ياد بولغان.
ئىسىملارنىڭ ئورنىغا مەجبۇرى رەۋىشتە خىتايچە ئىسىملار كىرىتىلگەن. ئويغۇر خلقى
نىڭ قەدىمقى تارىخى پېكىن نىڭ توز توشلىرى بىلەن ئوقۇتولماقتا ۋە بوتون ئويغۇر
تارىخى ساختالاشتۇرولماقتا! مەكتەبلەردە ۋە ئىنستيتۇتلاردە خىتاي تىلى نى ئوگ-
رىنىش مەجبۇرى قىلىنماقتا! مىللى مەسىلەنى يانلاپ چىققان ئويغۇر كادرلىرى تەقىب
ئىتىلمەكتە ۋە ئۇلارنىڭ بويىنىغا «يەرلىك مىللەتچى» دىگەن تامغا ئىسىلماقتا! -
موتەخەسسىسلەر دىگەنلەر پەردە ئاستىدا چىن نىڭ ئىچكى قىسىملىرىدىن شرقى تور-
كىستانغا مىليونلىغان خىتايلار كوچورولوپ كەلتورولمەكتە.» مۇھتەرەم رادىيو ئاڭلىغۇچىلار!
«كوممۇنىزم تۇغى» نامىلىق ئالما تادا چىقىدىغان ئويغۇرچە گېزىت نىڭ باش مۇھەر-
رىرى ماموتوف نىڭ، تاس نىڭ ۋەكىلىگە خىتايلار ئوستىدىن قىلغان شىكايەتلىرى-

ختايلارنى سوريماق اوچون قوليديكه لگەن هر زولوم نى اولارگه روا كوردركەن بز ا
وه قوللوق دين قوتولوپ عقيب خور دونيادا   ايركين وه آزات ياشاپ تورغان توب
ليق لرقاتارىدا قالغان بولمىزده قازانغانچولىشكەن بر يوچاق ماشتەك ايريپ يوق بولا
كيتيشكه رازى بولساق يعني او جوغراق قليب ايتقانداك لرده خور دونيادا ياشاپ تو
اوز ميللى آنا تيليمزنى بالالارغا قالدير ميسزگه اوگه تمه ي اوز ميللى   عرف عادەت لر
ني اعزازلىشپ كەتسەك بوني بزني يارا تقان خدا هم روا كورمه يدو. وه كورمسه
چونكى بو خور دونيادا هيچ بر ملت باشقا بر ملت نى شونداغ بول دايابونداغ بول ده ب زولا
احوال شونداغ ايكه ن اتيني اويغورليق (يعني مه ده نيت) ديگه ن سوزدين آلغان تو
اويغور ايسمى بيله ن غورورلانيپ دونيا تاريخيدا توركى تيلى نينك باشى افتخا
بولغان قوتادغو بيليك تيلى نينك يادگارى بيله ن يعني توركى اويغور تيلى بيله
اوزيمزنى بو غوربت لرده تونوتوپ سه ده ف لينه يلي (سوزوم بو يرگه كه لگه نده
بلغا شاعره بستانداياشاپ تورغوچى يورتداشلرنى ديمك ايسته يمن)....
بزلر بوكونكى دونيادىكه تسه نك هم آرقاميزدا قالغان بالالارقالير ميسز بزدين بولغان ليقي
باشقالرگه اسپات اتسون! وه طن دين يوليسا هم بزدين برجالنغ قاخاتيره قالسون!...
چوشونينگ او شيرين ميوه ليك باغ بوستانليق جنت وه طن گيزدي چوشونينگ كى
تاتلىق سولرى ايقيب تورغان يوشاق توپراقليق آتا بوا آجداديمزنينگ سيزلا دين
نه لموروپ ياتقان او... اولوغ جنت پارچيسى نى وه بو شوينلرنى اولى يرده كيم لرگه
بولوپ اوكسوز قالغان بچاره قوم تيرپيناشلار يكيزنى. اولارنى ختايلار اوز يورتيدين سورگ
قيليپ انسان ياشاما يدورغان بايا واتلردا آچ يالانغاچ قويوپ اوروپ اشيله تمكد
نعمت الله غا شكور كيم بزلر بو يرلرده راحت وه باراوان ياشاماقتاميز. آما بونينگ ش
اوچون يالغوز الحمد لله! ده ب غينا اولتورماق اسانليق قا تقشماس! بوني
بز ياتار اويلاپ كوروشيمز لازم. الحمد لله نى ده ركه ن تينه اعزا يمزنينگ
ساق بولغانلقى نى اونوتوپ قالماسنى بو قوه ت نينگ اوزى هم بوتون ده رتلريمز
ده رماني تيپشقا بزليلكى دور!....
آزاتليق راديوسيدين بريلگه ن آخيرقى خبرلرگه قاراغاندا، باشقا يول بولمسا نليق دين
شرقى توركستانلرني روسياغا قچيپ، اوتكه ن محكوم شرقى توركستانليق لرهم اويرده يعني
لوك وه اوركينليك بولميغان روسيادا هم ختاي قول آستيدا ايزيلمكده بولغان اوز
داشلرى اوچون قايغوروپ فعال سوره نده چيليشيپ كوره شي قليپ ياتماقتا!!..
آزاتليق راديوسيدا اويغورچه نشريات نينگ دايم ليق بوليشي اوچون كوره شيراو
بو خوسوسدا معنوى يار ديلگه ده بولوپ تقديرى علاقيدار بولوپ تورغان محترم ... يو
آليتيكيى ياشليق استانبولدىكى شرقى توركستانليق مهاجيرلر يار ده م ملاشما او يوشتا
وه اعزالرينى هورمت بيله ن ياد لاپ او تمك ايسته يمن الله توغرى يولدا يورگه نلر نينگ يا
همسه يار!

بۇ ئازلىن، 57 ـ نچى ژۇرنالدا ماۋ ئوزىنىڭ بۇ نەزەرىيالىرىنى ئوچۇق خۇلاسە ھەم چىقاردى

‹‹ پراۋدا ›› نىڭ بەرگەن ئاخباراتىغا كۆرە ، ماۋ ئاتوم قۇرالى ئوستىدە نەھرۇ ـ بىلەن قىلغان سۆھبەتىدە :

‹‹ ـ ئەگەر ئىنسانىيەتنىڭ يېرىمى ھېلاك بولۇپ قىرىلىپ كەتسەھەم ، يانا يېگىنى يېرىمى ھاياتدا قېلىپ قالىدۇ ، فەقەت كاپىتالىزم تامامى بىلەن يوق بولىدۇ ، يېرىم ئەسىر ياكى بىر ئەسىرغىچەلىك بولسا ، ئاھالى يانا كۆپىيدۇ ، يېرىمى دىيەم كۆپرەك كۆپىيدۇ ›› دەپ ئېيتدى .

كومونىزىم نىڭ مازىرىقى كۆپچۈلۈك يېتەكچىلىرى ماۋ نىڭ بۇ فىكرى بىلەن پۈتۈنلەي مەيدۇرلى . بۇلار سەۋىت نىڭ يېتەكچىلىرى يېقىندا تۇنۇشقەندەر ، ماۋنىڭ ـ ئىدىيەلىرىنى قوۋەتلەپ كەلگەن ئىدىلەر . مەسىلەن سەۋىت ئىتتىفاقى كومونىست پارتىسى مەركىزى كومىتېتى نىڭ ماۋ نىڭ 60 ياشقا باسقان كۈنىگە مەخسۇس ئۇنىڭغا يوللا ـ غان تەبرىك تېلگراممىسىدا :

‹‹ سىز ماركسىزىم ـ لېنىنىزىم تەلىماتىنى تەرەققى ئەتتۈرۈشتە ئىجادى مەھنەت قىلىۋاتسىز ، سىز فەنات بىلەن سەۋىت خەلقلەرى نىڭ ئەبەدى دوستلىقى نىڭ ئاپىتوقى كۈرەرگۈچىسىسىز ! ›› دەپ يازلغان .

بۇ تېلگرامما [illegible] 53 نچى [illegible] 26 [illegible] [illegible] .

بۈيۈك سەۋىت ئېنسىكلوپېدىيەسى نىڭ 53 نچى ژۇرنالدا نەشر ئېتىلگەن 26 نچى تومىدا ماۋ زېدۇڭ ھەققىدە :

‹‹ ماۋ زېدۇڭ قويياق ماركسىزمچى ـ نەزەرىيەچى ، ئۇ نىڭ ئەسەرلىرى ماركس ـ سىزىم تەلىماتىنى بېيىتتى ›› دەپ يازىلغان .

ماۋنى بۇ قەدەر ماختاش نىمەگە لازىم بولدىكىن ، بۇنى بىز بىلمەيمىز .

ئازاتلىق رادىيوسى نىڭ ئۇيغۇرچە تاۋۇشىنى تىڭشەڭلار !

ماۋ زېدۇڭ شائىر ۋە سىياسەتچى سۆزلەيدۇ : دېگەن مەۋزۇلۇق سۆھبەتىمىزنى ئاڭلاڭلار .

مانا شۇ نىڭ بىلەن بوگۇن تۈركىستان ئۇچۇن بېغىشلانغان رادىيو ئىشىتتۈرۈشىمىز تۈگىدى . كەلگۈسى ئىشىتتۈرۈشىمىزگىچەلىك بارچەڭىزگە ئېسەن ۋە ئامانلىق تىلەپ قالىمىز ، ئەزىز يۇرتداشلار ! ...

آساسىدا مانا شولاردىن عىبارەت ، ماموتوف نىڭ بۇ شىكايەتلىرىنى ئوقۇرايكەن مىز ، مۇھاجىرەت
دە ياشىغۇچى بىز تۈركىستانلىقلارنىڭ ھەم جېنىمىز بىسىقىلدى ، يۈرىكىمىز يىپ باغرىمىز
سىزلىدى . خىتاي ئىستىبدادىغا قارشى بولغان غەزەپىمىز يانا ھەم قوزغالدى .
خىتاي كوممۇنىستلىرى موستەملىكىچىلىك دىكتاتورلىقى نىڭ زىمىنى شەرقىي تۈركىستاندا
زورىگوزوۋاتقان زالىمانە مىللىي سىياسىتى ئازاتلىق ۋە ئەركىنلىك نى سۆيگۈچى ۋە
ھۆررىيەت ئىگۈچى ھەر كىشى نىڭ غەزەپ ئوتىنى قايىنىتىدۇ . فەقەت ھۆررىيەتلىك ۋە-
تەندىشلەر ، تاسى نىڭ بايانانىنى ئوقۇرايكەن مىز - بىزلەردە بى ئىختىيار تۆۋەن
دىكى سوئاللار تۇغۇلىدۇ . سەۋىيەت ئىتتىفاقى نىڭ ئوزىدە مەسئەلە قانداق ؟
غەربىي تۈركىستاندا ئەھۋال قانداق ؟ ۋە يۇرتداشىمىز ماموتوف ھازىرچە ياشاپ-
ۋە ئىشلەپ تۇرغان قازاقىستاندا ۋەزىيەت قانداق ؟ ئاتا بابالىرىمىز نىڭ ،
« زىكىنەنى ئەۋۋەلى ئوزەڭگە سانچى ئاغرىمىسا باشقاغا ! » دىگەن قىممەتلىك بىرماتا
لى ئەسكە چۈشىدۇ . تاسى نىڭ بايانانىنى ئوقۇغان چاغدا ، كۆز ئالدىمىزغا تۆۋەندىكى
ۋاقىئەلەر كېلىشكە باشلىدى :

شەرقىي تۈركىستاندا ئۇيغۇرلارغا ، ئۇلارنىڭ تىل قائىدەسىگە توغرى كەلمەيدۇر
غان ئېلىفبا مەجبۇر قوبۇل ئەتتۈرۈلمىشى ئىكەن ، غەربىي تۈركىستاندا ھەم ۋە باشقا تۈرك
موسۇلمان ئولكەلەردە ھەم شۇنىڭغا ئوخشىغان ۋاقىئەلەرنىڭ يۈز بەرگەنلىكى
نى ئەسلەيمىز . 20 نچى يىللارنىڭ باشلىرى ئىدى . بۈتۈن سەۋىيەت ئىتتىفاقى نىڭ مىللىي
دەپ ئاتالغان جۇمھۇرىيەتلىرىدە ۋە ئايرىم ئەڭ تۈرك موسۇلمان جۇمھۇرىيەتلىرىدە
عەرەب ئېلىفباسىدىن لاتىنلاشقان ئېلىفباغا كۆچۈش ھەرىكەتى باشلاندى .
ئادەتتە تىنچ تىرىك بولغان لەنىن بۇ ھەرىكەتنى « شەرقتە بۈيۈك كولتۇر ئىنقىلابى »
دەپ ئاتىدى . ئالتى يىللىق ھازىرلىقدىن كېيىن ، نىھايەت 1930 نچى يىلدىن باشلاپ
تۈرك موسۇلمان جۇمھۇرىيەتلىرى ، بۇ يەرلەرنىڭ ئارتىسىدىن لاتىن ئېلىفباسىغا
بىر پىشقان كوچە باشلىدى . ساۋادسىزلىقنى تۈگۈتۈش كۆچەيدى . بالىلار
چاپسان ئىلم ئۆگىنىشكە باشلادىلار . بىراق بۇ ئارادىن سەككىز يىل ئۆتكەچ ، 1938 نچى
يىل نىڭ 13 نچى مارتىدا سەۋىيەت ھۆكۈمىتى « ئورۇس بولمىغان مەكتەپلەردە ئورۇس تىلىنى
ئوگۈتۈش » ھەققىدە قانۇن چىقاردى . بۇ قانۇن لاتىن ئېلىفباسىنى يوق ئېتىپ ئورۇس
گرافىكاسى ئاساسىدا تۈزۈلگەن ئورۇس ھەرفلىرىدىن تۈزۈلگەن ئېلىفبانى قوبۇل
ئەتتۈرۈش ئۈچۈن يول ئېچىپ بەردى . موسكاۋنىڭ بۇيرۇقى بىلەن بارلىق تۈرك
موسۇلمان جۇمھۇرىيەتلىرى نىڭ ئالى سەۋىيەتلىرى « ئورۇس ئېلىفباسى » قوبۇل
ئېتىش ھەققىدە 1940 نچى يىل نىڭ ماي ئايىدا قانۇن قوبۇل ئەتتىلەر . بۇ ئېلىفبا
بولسا ، تۈرك موسۇلمان مىللەتلىرى نىڭ تىل قائىدەلىرىگە مۇتلەق توغرى كەلمەس
ئىدى . سەۋىيەت رەھبەرلىرى بولسا ، ئورۇس ئېلىفباسى نىڭ قوبۇل ئېتىلىشىنى
« لىنىن باشلىغان ھەرىكەتلەرگە ئوخشاش بۈيۈك ئىنقىلاب » دەپ ئاتىدى .